

Wat er in deze kinderen, die een zoo blij eindend slot gaven aan iets wat voor mij zooveel treurgis had gebracht, precies om was gegaan, ik weet het niet. Dat onderscheidde ik niet in den zoeten geur en de teere kleuren der rozen.

Was het een soort braniegeest geweest, die hen zich had doen uiten en handelen, gelijk zij het gedaan hadden? Dan kreeg ik in nieuwen vorm de les, die ik toch al zoo langen tijd ter harte genomen had, dat bij jongens en meisjes in den overgangleeftijd de opvoeder altijd te zoeken heeft naar het onevenwichtige, het verlegene soms, dat zich hult in den overmoed. Had ik zelf dan niet dikwijls aan een leerling gezegd, in wier woorden en toon ik iets onderscheidde wat ik er niet in hooren of begrijpen wilde: „Lieve kind, je spreekt op het oogenblik in potjes-Latijn voor me, dat ik niet versta. Druk je anders uit!”

Wilden die rozen zeggen: „och, volwassene die u bent, weet u dan nog niet, dat wij jonge meisjes, wij kinderen van twaalf tot zestien jaar, het lang niet altijd zoo bedoelen als wij doen? Ruik de rozen en kijk ernaar en weet opnieuw, dat wij geen raad weten met al het verwarde in ons”.

Of had het toeval, — neen, dat is er niet, mag er niet wezen in al datgeen waar het in opvoedingswerk om gaat, — had mijn spreken in anderen vorm dan het directe van mensch tot mensch, — had het schriftelijke van mijn betoog, dat zich niet tot de kinderen zelf wendde, duidelijker gesproken dan mijn eigen hoorbare stem, mijn zichtbare persoonlijkheid? Had ik de les gekregen, die wij, welke aan het opvoedingswerk helpen, altijd noodig hebben, dat alleen dan er van ons invloed uitgaat, wanneer wij op het rechte oogenblik weten te spreken of te zwijgen, te handelen of te laten?

Welke vraag in alles wat ik vertelde, de juist gestelde is, kan ik niet uitsmaken. Maar zeker is het, dat er één waarheid, onomstootelijk was komen vast te staan. Ik had getwijfeld; ik had mij met iets als wanhoop afgevraagd waarom wij ouderen met jongeren werken, als ons beste willen, ons meest gerijpte inzicht toch niet op kunnen tegen het starre, het waanwijze, het woeste in sommigen van hen. Ik meende een oogenblik te moeten aannemen, dat er toch, toch grenzen aan groei zijn, die noch door den opvoeder, noch door den jongere zelf overschreden kunnen worden.

En zie, die meisjes, aan wie ik twijfelde, waren innerlijk anders, geheel anders dan ik ze had meenen te zien. Was het braniegeest, die de oorzaak van alles was geweest? Waren zij verdoemd geraakt op den oceaan van het leven zonder kompas, dat richting gaf? Hadden zij eindelijk, eindelijk begrepen, dat er vuur is, waarmee nooit gespeeld mag worden? Wat doen echter de juiste vraag en het juiste antwoord er eigenlijk toe!

De rozen geurden. De teere kleuren waren iets fijns en schoons in mijn werkkamer, waar ik zooveel overdacht had. Zij waren de tastbare brug tusschen die jongeren en mij. In die kinderen werkte iets toch, tóch, dat wat ons ouderen nooit moet doen wanhopen, altijd met geduld moet doen afwachten, omdat wij allen, ouderen en jongeren, volwassenen en kinderen, opvoeders en leerlingen, ten slotte iets in ons dragen wat niet van onszelven is en dat werkte, werkt en altijd werken zal.

Ja waarlijk, die meisjes, van wie de meesten nu niet meer mijn leerlingen zijn, groeten mij vriendelijk, heel vriendelijk, als ik ze tegen kom met dat ik-en-weet-niet-wat, hetwelk zegt, dat zij zich nog alles best herinneren.

Eenigen hebben gekampeerd en ik kreeg van haar meer briefkaart-groeten dan van anderen, die ook buiten waren geweest. En sommige prentbriefkaarten waren zoo gekozen, dat wat het branie-achtige had kunnen zijn, iets schalks was geworden.

In mijn ervaringen boek ik al datgeen, door mij in woorden gebracht, als iets bijzonder kostelijks. Het is ook heerlijk te ervaren, dat in opvoedingswerk alle wanhoop en pessimisme uit den boeze is, omdat het dooierend werkt. Wij hebben te kennen, te begrijpen, te verkennen, steeds weer opnieuw bij onze jongeren in de leer te gaan, het leven in hen te beluisteren en dan te gaan verklaren om te kunnen en mogen helpen.

IDA HEIJERMANS.

## BOEKBESPREKING.

„Nicky van de 4e” door Eveline Smit. Amsterdam, H. J. W. Becht.

Ja, nu denken de lezers, een Hollandsch boek voor zich te krijgen. En nu is 't zoo door en door Engelsch als 't maar kun. Toch staat er niet bij: Vertaald.

Het zal toch niet moeten doorgaan voor een verhaal, splend op Engelschen bodem, geschreven door een Hollandsche? Enfin, in alle geval is 't dolgezellig om te lezen. Wij, Hollandsche kinderschrijvers, wagen ons al lang niet meer aan achtergelaten kinderen zonder naam, die heer en meester blijken te zijn van den heelen omtrek, waar ze als boerenarbeider hebben gewerkt — en toch, als je 't boek zoo leest, is 't spannend en de intrigue boeiend. Het boek is keurig uitgevoerd, aardige band, flinke letters, kortom, een mooi geschenk voor twaalf- tot veertienjarige meisjes, terwijl er onder die van 14—16 ook wel zullen zijn, die het met smaak zullen lezen. Dat hangt dan van dat 14—16 jarige meisje zelf af.

\*\*\*

Een wildebras op kostschool. Naar het Engelsch van Angela Brazil, bewerkt door Cath. A. Dermout-Visser. Amsterdam, H. J. W. Becht.

Het wordt er zoo netjes bijgezet, dat 't uit 't Engelsch is en nu is er toch veel meer naar gestreefd dan in 't bovengenoemde boek om 't pasklaar voor Hollandsche meisjes te maken. De geschiedenis had net zoo goed voor kunnen vallen op een van onze meisjeskostscholen. Voor ouders, die al lang geschrokken zijn van Wilde Bobs en andere woestelingen, diene, dat de wildebras nogal niet erg wild is, absoluut ongevaarlijk. Het is zelfs een alleraardigst meisje met veel gevoel voor humor en een bepaald artistieke aanleg, waar smakelijk van verteld wordt. Aardig uitgegeven. Geschikt cadeau voor 12—14 jarige meisjes. Ofschoon ik van geen prijzen weet, veronderstel ik dat Nicky heel wat duurder zal zijn dan „Een Wildebras op kostschool”.

\*\*\*

Moeder vertelt van „een prettigen dag”. Nog meer nieuwe verhalen voor iets oudere jongens en meisjes van E. Kuipers-van der Kooij, met zwartjes en witjes van Jan Wiegman. Uitgegeven in de Zonne-Biblotheek, door J. M. Meulenhof. Amsterdam.

Dit is nu toch wel zoo'n allerleefst frisch geschreven bundeltje verhalen, dat 't een verkwikking is om 't te lezen, en

een voorrecht om ten geschenke te mogen geven.

„Voor iets oudere jongens en meisjes“, staat er.

Een heetje vage aanduiding, en juist den leeftijd der kleine lezers en lezeressen willen de ouders zoo graag weten.

Ik voor mij ben altijd geneigd, de leeftijden bij boeken vermeld te verlagen.<sup>1)</sup> Onze kinderen zijn zulke kinderen niet en als we hen te lang te klein blijven beschouwen, wat ik vind dat vele kinderschrijvers en schrijfsters doen — vooral verzenmakers en -maaksters — verspelen we hun belangstelling.

Dit boekje zou ik gerust in handen willen geven van het kind dat net genoeg lezen kan, tot tien jaar. Voor ouderen zou ik 't zeker niet meer als geschenk aanbieden — al zullen ze nog weleens met plezier naar het boekje van het jongere broertje of zusje grijpen.

Heerlijk is 't, dat de verhaaltjes nu eens heusch verhaaltjes zijn. Niet louter gedaas in de ruimte over vogeltjes en poesjes en zachte velletjes en kleutertjes, maar werkelijke gebeurtenissen in het kinderleven.

Dat geval met Jan Smit in „Een prettige dag“ — hoe interessant! Het verhaal: „Het is bepaald zeker!“ — hoe vermakkelijk en leerrijk! „Blinde Grietje“, maar vooral: „Een Pleegkind“, hoe aandoenlijk! „De geschiedenis van een ringetje“, ouderwetsch in mekaar gezet, maar alweer: zoo interessant.

De plaatjes van Jan Wiegman, vooral de zwartjes, zijn zoo beeldig, dat ik de schrijfster aanraad, aan Jan Wiegman enkele van zijn origineele teekeningen te vragen en te laten inlijsten. Dan heeft ze iets heel bijzonder moois.

Het kost f 2.45. Niets te veel.

\*\*\*

Moeders Klaverblad. Door T. Hellinga—Zwart. Plaatjes van Sijtje Aafjes. Alkmaar, Gebr. Kluitman.

Moeders Klaverblad is de geschiedenis van een vaderloos gezinnetje. Moeder werkt hard voor den kost en de kinderen helpen naar vermogen mee, in bijna nooit verstoorde eendracht. Er is een tante, die met oom heel wat vreugde en humor in het zeer eenvoudige, zelfs sobere leven van het drietal brengt. En er is een schooljuffrouw in, die allerbeeldigste meubeltjes maakt van — kastanjes. Sijtje Aafjes heeft de meubeltjes keurig uitgeteekend en ik heb er bij gezocht: „Dat krijgt natuurlijk niemand weer gedaan, ondanks allerlei raadgevingen en gebruiksaanwijzingen. Ach, bedachten die knappe verzinsters van handenarbeid toch ook maar eens „dat moeders óók leven moeten!“ en stelden ze haar maar niet zoo vaak voor 't feit, dat dingen, die den verzinsters gelukt schijnen te zijn (ik geloof het niet!) in de praktijk onuitvoerbaar blijken en de oorzaak zijn van een heelen middag vergeefsche moeite, teleurstelling, gezeur en — tranen! Kastanjes zijn immers niet de platte keilschijfjes, zoals je ze noodig zou hebben voor de karwei! En zoals Sijtje Aafjes ze afbeeldt!

Een kleinigheid: wij zongen altijd op het strand: Jan Rasmusus! Heeft de schrijfster verkeerd geluisterd, dat ze

<sup>1)</sup> Ik deed nog onlangs hier 't omgekeerde. Maar ik wees tevens, en wijs er telkens op, dat men wel moet onderscheiden of men uit een boek voorlees of een boek 't kind zelf in handen geeft; in 't eerste geval kan men bijna steeds den leeftijd, soms zelfs aanmerkelijk, verlagen; in het tweede geval blijft voorzichtigheid toch geboden. Men denke toch altijd aan Stanley Hall's waarschuwing tegen „het alomtegenwoordige gevaar der vroegrijpheid“.

hen Jan Brasemus liet zingen? En het was toch hetzelfde strand, waar ik mijn jeugd sleet.

Het boek is keurig uitgevoerd. De plaatjes zijn eenig. Een mooi geschenk voor 6—9-jarigen.

\*\*\*

Langs moeilijke wegen, door Jac. van der Klei. Geïllustreerd door Frans Langveld. A. G. Schoonderbeek, Laren.

De toon van het boek maakt het tot een boek, bedoeld voor 11—14-jarigen. Maar zet het geen kind voor, dat licht te ontroeren is. Want 't is een uiterst somber verhaal van verstoord kindergeluk en vreeselijke kinderellende. Een moeder, die daar een kalm, vredig en onbezorgd weduwenbestaan heeft met haar twee lieve kinderen, haar flinken zoon en haar zacht, veel jonger dochtertje, en die dan hertrouwt met een kameraad van haar overleden man, waar ze niet veel goeds van wist. Hoe de weduwe Bloem niet gehandeld heeft naar het „in twijfel onthoud u“, is me een raadsel. Onmiddellijk loopt 't op de vreeselijkste manier „spaaak, op de bruiloft zelf al. De kerel is een aartsdronkaard. Als de moeder dan plotseling aan typhus sterft, is de ellende niet te overzien, zoodat de kinderen wegloopen naar hun voogd in Winterswijk. Dan belevten ze allerlei met woonwagenmensen en als ze door de politie weer in Amsterdam teruggebracht worden, is hun stiefvader in dronkenschap te water geraakt en verdronken. Toch loopt het nog goed met de kinderen af — rijke, kinderlooze mensen in Baarn, wien ze een grooten dienst hebben bewezen door hen te waarschuwen voor een inbraak, nemen hen tot zich.

De plaatjes, hoewel verdienstelijk geteekend, zijn als maar vreeselijk om te hekkijken: dronkemanstafereelen, dronkemanstypen, de toch nog geprobeerde inbraak.

Een stoere jongen van 14 zal het verhaal wel interessant vinden, maar menigeen zal er te droeve tranen over storten.

S. LUGTEN—REYS.  
(Nannie van Wehl.)

\*\*\*

Hermann Löns's Heidevolk. Vertaald door J. J. Hof. Ill. van Joh. Briedé. A. G. Schoonderbeek, Laren. Prijs f 1.90. Geb. f 2.90. Voor den leeftijd boven 14 jaar.

In zijn eerste boeken, die „druipen van bloed“<sup>1)</sup> hebben wij Löns leeren kennen als den „hartstochtelijken jager, een geweldige, onverzadelijke Nimrod, voor wien — zooals Prof. Gunning zeer terecht opmerkt — de dieren uiterst belangwekkende voorwerpen van waarneming zijn, maar altijd met het einddoel, om ze onder schot te krijgen“.

Maar op blz. 48 van „Heidevolk“ lezen wij: „reeds lang is het schot bijzaak voor mij geworden, evenals de buit“. Deze zin typeert de verandering, die er heeft gewerkt in den schrijver. 't Geruisch der dennen in de groote eenzame bosschen, de geurende, purperen heide, de oneindige rust in het wijde witte veen, de roerloze nevels over de duisterende wegen, dat alles deed heel andere gevoelens in hem ontwakken en groeien. Zijn hartstocht voor de jacht is gesublimeerd tot liefde voor de natuur. En nu treedt er een andere Löns naar voren: dat is de dichter-denker en de verteller. Prachtige, poëtische natuurbeschrijvingen, doorweven met mijmeringen — vooral over de verhouding van

<sup>1)</sup> Zie de bespreking van den Red. over „de Kraalenhut“: No. 1, kol. 13 van dezen jaargang.